

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Hledání logiky v zákazu nabývání zpeněžovaného majetku z majetkové podstaty

Z majetkové podstaty v rámci konkursu nesmí dlužník a další osoby vyjmenované v § 295 insolvenčního zákona nabývat zpeněžovaný majetek. Nejvyšší soud je ve své rozhodovací praxi ustálen v závěru, že výčet osob s omezením nabývat majetek z majetkové podstaty dlužníka, je třeba vykládat restriktivně. Ve své rozhodovací praxi dospěl rovněž k závěru, že tento výčet je taxativní.[1] Odpovídá tento přístup smyslu a účelu této výjimky?

Zákaz nabývání zpeněžovaného majetku se týká dlužníka, osob jemu blízkých a tvořících s ním koncern, vedoucích zaměstnanců dlužníka a jim osob blízkých, osob, které vykonávaly v posledních 3 letech před zahájením insolvenčního řízení nebo po jeho zahájení rozhodující vliv na provoz dlužníkovu podniku nebo podstatnou měrou ovlivňovaly jeho jinou majetkovou činnost, společníků dlužníka, je-li jím jiná obchodní společnost než akciová, akcionářů dlužníka, kterým je akciová společnost, pokud jim patří akcie odpovídající více než desetině základního kapitálu, prokuristů dlužníka a členů a náhradníků věřitelského výboru, včetně osob s nimi tvořící koncern a jim blízkých.

Z obsahu ustanovení je na první pohled zřejmé, že smyslem této výjimky je zamezení spekulacím s majetkem, jakož i zneužívání informační výhody některých osob. T. Richter právě uvedené rozvádí následovně: *„Dlužník a osoby, které lze stručně označit za jeho ‚insidery,‘ nesmějí pod sankcí neplatnosti nabývat majetek náležející do majetkové podstaty, nevysloví-li s tím soud po vyjádření věřitelského výboru souhlas (§295 IZ). Účelem pravidla je pochybně zabránit managementu společnosti či osobám s ním spřízněným ve strategii, kterou lze nazvat jako ‚loupeživý management buy-out‘, tedy postup, při němž management společnosti přivede společnost do úpadku a její aktiva poté v insolvenci koupí za redukovanou cenu.“*[2]

Pokud čteme ustanovení § 295 (zejména odstavec druhý) insolvenčního zákona pozorně, nelze přehlédnout, že u žádné z osob, ke kterým se zákaz vztahuje, není uvedeno, k jakému okamžiku má být v daném postavení tak, aby na ni byl zákaz aplikovatelný. A tak si kladu otázku, smí nabýt majetek z majetkové podstaty společník dlužníka, který v tomto postavení byl před úpadkem, po prohlášení úpadku, po prohlášení konkursu, nebo v okamžiku uzavření smlouvy? Pokud bychom přistoupili k výkladu daného ustanovení restriktivně, mám za to, že bychom museli nepochybně dospět k závěru, že tím okamžikem by byl okamžik uzavření smlouvy[3] v důsledku čehož může, ale nemusí být smysl pravidla v tomto případě naplněn. Důvody jsou prosté. S ohledem na délku insolvenčních řízení nemusí tříleté omezení postačovat a současně, restriktivní výklad tohoto pravidla může z procesu prodeje zbytečně vylučovat osoby, které nepřispěly k úpadku a nemají žádnou informační výhodu.[4] Naopak pokud bychom určení rozhodného okamžiku vykládali v souladu se smyslem a účelem tohoto zákazu, nepochybně bychom se museli zabývat otázkou: (i) zda a jakou měrou tato osoba vykonávala vliv na provoz dlužníkovu podniku nebo zda a jakou měrou ovlivňovala jeho jinou majetkovou činnost zejména před jeho úpadkem, a/nebo (ii) zda a jakou měrou taková osoba profitovala ze své informační výhody v rámci procesu prodeje.

Podobný problém, tj. rozdílný výsledek při různých způsobech interpretace, nalézám u okruhu osob v zákazu vyjmenovaných. Jak již bylo uvedeno výše, zákaz se výslovně týká např. dlužníka, osob, které vykonávaly v posledních 3 letech před zahájením insolvenčního řízení nebo po jeho zahájení rozhodující vliv na provoz dlužníkovy podniku nebo např. členů a náhradníků věřitelského výboru, včetně osob s nimi tvořící koncern a jim blízkých. Proč se však zákaz netýká osoby insolvenčního správce či osob jemu blízkých nebo s ním tvořící koncern? Tyto osoby nejsou v § 295 odst. 2 IZ výslovně zmíněny, paradoxně, na rozdíl od členů věřitelského výboru a osobám jim blízkým či s nimi tvořícími koncern. Nadto, na rozdíl od členů věřitelského výboru insolvenčnímu správci žádné jiné ustanovení insolvenčního zákona nabývat majetek z majetkové podstaty explicitně nezakazuje[5]. Přesto, že tedy v rámci konkursu přechází na insolvenčního správce oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, jakož i výkon práv a plnění povinností, které přísluší dlužníku, pokud souvisí s majetkovou podstatou, považuji za mimořádně sporné, zda při vědomí závěru Nejvyššího soudu o taxativním výkladu výjimky by se na insolvenčního správce a jeho osoby blízké či s ním tvořící koncern tato aplikovala. Na druhou stranu, opět, pokud budu ustanovení vykládat v souladu s jeho smyslem a účelem, dospívám k závěru, že insolvenční správce a jeho osoby blízké či s ním tvořící koncern jsou vyloučeni z možnosti nabývat majetek z majetkové podstaty. Dále, při pozorném čtení vykládaného ustanovení nelze rovněž přehlédnout, že u některých osob, na které se zákaz vztahuje, se tento týká rovněž jim osob blízkých s nimi tvořící koncern (např. vedoucí pracovníci) a u jiných tomu tak není (např. osoby, které vykonávaly v posledních 3 letech před zahájením insolvenčního řízení nebo po jeho zahájení rozhodující vliv na provoz dlužníkovy podniku nebo podstatnou měrou ovlivňovaly jeho jinou majetkovou činnost). Jaké jsou důvody pro takové rozlišení? Existuje důvod, proč se výjimka uplatní např. na osoby blízké členům věřitelského výboru, ale neuplatní se na osoby blízké prokuristovi nebo společníky dlužníka? Žádný takový jsem nenašla a za použití restriktivního výkladu opět dospívám k jinému výsledku ohledně aplikovatelnosti zákazu na (ne)vyjmenované osoby než skrze teologický výklad.

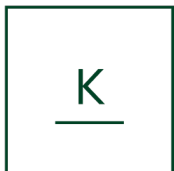
S ohledem na výše uvedené dospívám k závěru, že restriktivní přístup Nejvyššího soudu k výkladu předmětného ustanovení nemusí být správný, neboť obecně nemusí odpovídat smyslu a účelu tohoto zákazu. Pokud Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi[6] uzavírá, že navzdory taxativnosti úpravy lze vždy využít ochranu prostřednictvím tvrzení obcházení zákona, považuji tuto argumentaci za alibistickou. Tomuto názoru ostatně může napovídat i skutečnost, že krátce poté, co Nejvyšší soud přijal závěr o neaplikovatelnosti výjimky na osoby tvořící s členy věřitelského výboru koncern, bylo předmětné ustanovení novelizováno přidáním zákazu na osoby uvedené v § 295 odst. 2 písm. g) insolvenčního zákona, tj. právě na osoby členům věřitelského výboru blízké a osoby s nimi tvořící koncern.[7] Nadto, při posuzování otázky obcházení zákona je nezbytné vždy posuzovat, zda právní úkon se přičí smyslu a účelu zákona. Dle mého názoru se proto jedná o tzv. argumentaci kruhem, kdy na začátku tvrdíme, že teleologický výklad není podstatný a je třeba použít restriktivní výklad, abychom na konci uzavřeli, že vždy můžeme použít teleologický výklad.

Mgr. Lucie Kačerová
Advokátka

Mgr. Martina Majárová
Advokátka

**KAČEROVÁ
ADVOKÁTI**

[Kačerová advokáti s.r.o.](#)

Pařížská 127/20
110 00 Praha

Tel.: +420 775 232 176
E-mail: office@kma.legal

[1] Viz rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 ICdo 77/2014, ze dne 22.12.2016.

[2] RICHTER, T. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, 437 s.

[3] Platnost smlouvy se posuzuje k okamžiku jejího uzavření.

[4] Například proto, že došlo k odměně členů věřitelského výboru apod.

[5] Mám za to, že tento zákaz je implicitně obsažen v ustanovení § 36 odst.1 insolvenčního zákona skrze loajalitu, coby složku svědomité a odborné péče, nicméně se nejedná o důvod k rozdílu mezi obsazením členů věřitelského výboru do zákazu v § 295 insolvenčního zákona a nezahrnutím insolvenčního správce na stejném místě.

[6] Viz rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 ICdo 77/2014, ze dne 22.12.2016.

[7] K doplnění výjimky o osoby členům věřitelského výboru blízké nebo s nimi tvořícími koncern došlo zákonem č. [64/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva – právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti – jaké přinesla změny?](#)